

AKTUÁLNÍ TRENDY V TŘÍDĚNÍ OZÁŘENÝCH PACIENTŮ

pplk. doc. PharmDr. Aleš Tichý, Ph.D.

Katedra radiobiologie
Vojenská lékařská fakulta
Univerzita obrany
Hradec Králové

AGENDA

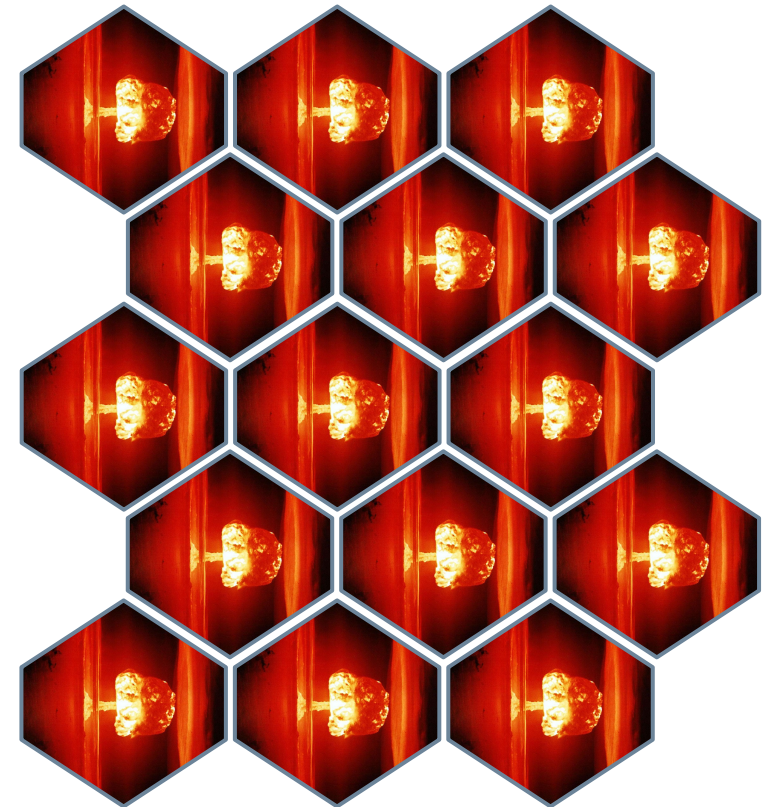
1/16

- **Biologická dozimetrie**
- **Porovnání různých přístupů**
  - Standardní metody
  - Moderní vysoko-kapacitní metody
- **Koncept dávky a účinku**
- Shrnutí

Úvod

2/16

- Geo-politická nestabilita
- Rostoucí riziko radiačních událostí
- Vysoký počet potenciálně ozářených
- Akutní nemoc z ozáření
- Nutné rychlé a efektivní třídění

BIOLOGICKÁ DOZIMETRIE

3/16

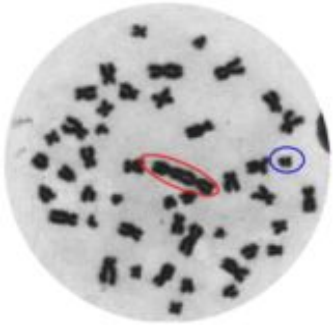

- Doplnjuje/Nahrazuje fyzikální dozimetrii
- Poskytuje odhad dávky, kterou obdržel ozářený pacient
- Využívá různé metody ke stanovení biologických změn
- Zlatým standardem je analýza dicentrických chromozomů

CYTOGENETIKA

4/16

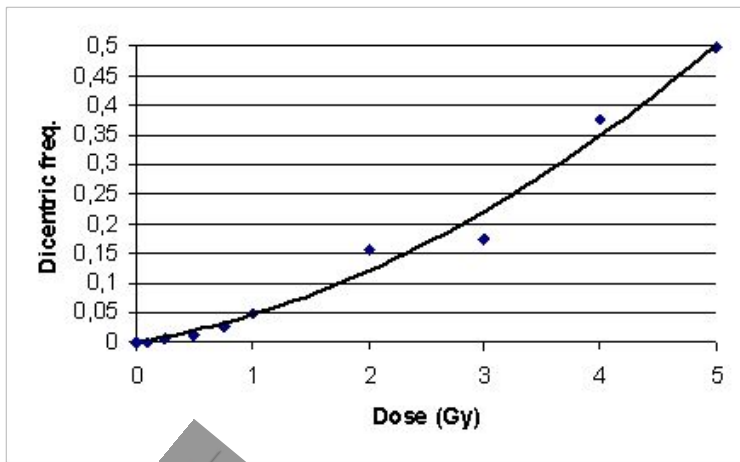

Dicentrické chromosomy

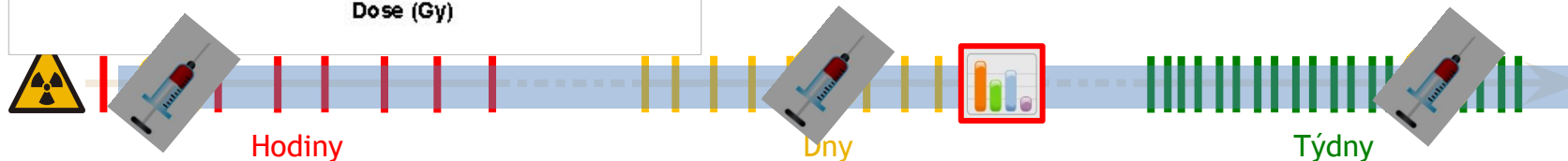
> Radiat Res. 2023 Jun 1;199(6):571-582. doi: 10.1667/RADE-22-00201.1.

RENEB Inter-Laboratory Comparison 2021: The Cytokinesis-Block Micronucleus Assay

A Vral¹, D Endesfelder², J Balázs³, C Beinke⁴, C Cuceu Petrenci⁵, F Finot⁵, G Garty⁶, L Hadjiiska⁷, R Hristova⁷, I Ivanova⁷, Y Lee⁸, K Lumniczky³, M Milanova⁹, O Monteiro Gil¹⁰, U Oestreicher², J Pajic¹¹, C Patrono¹², N D Pham¹³, G Perletti¹, K M Seong⁸, S Sommer¹⁴, T Szatmári³, A Testa¹², A Tichy⁹, T M Tran¹³, R Wilkins¹⁵, M Port⁴, M Abend⁴, A Baeyens¹

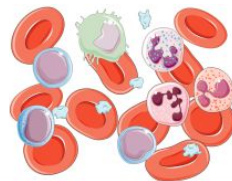
Semi-automatic scanning platform

Typ vzorku: krev

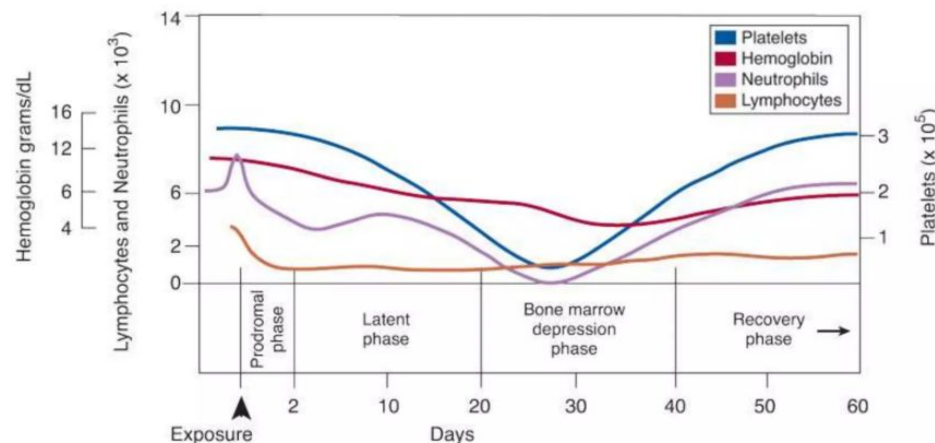
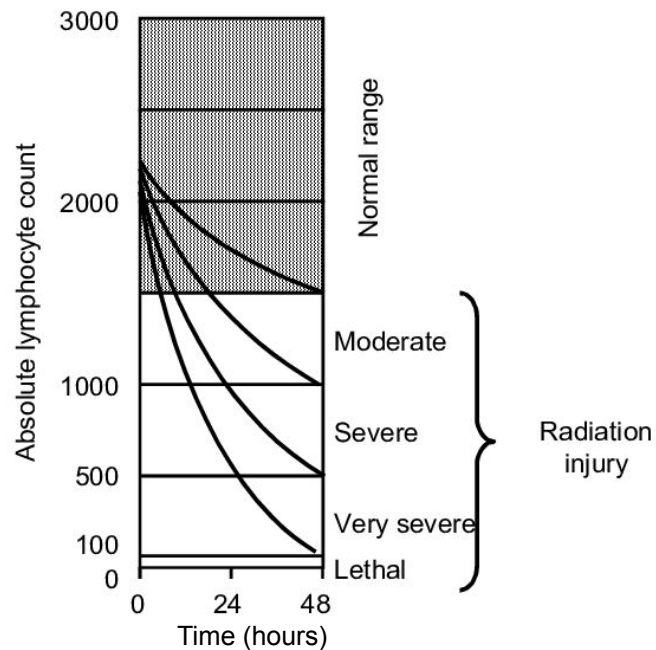
Prognostika / Diagnostika

Biodozimetr	★★★★★
Prognostika ARS	★★
Celotělové vs Parciální	★★★★
Orgánová specifita	★
Technologie	
Doba analýzy	★
Kapacita	★★
Použitelnost v terénu	

HEMATOLOGIE

5/16

Typický pokles krevních elementů po ozáření (3 Gy)

Typ vzorku: krev

Prognostika / Diagnostika

Biodozimetr	★ ★
Prognostika ARS	★ ★ ★
Celotělové vs Parciální	
Orgánová specifita	★

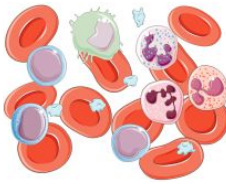

Hodiny

Dny

Týdny

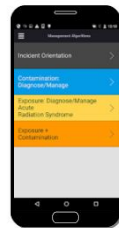
HEMATOLOGIE

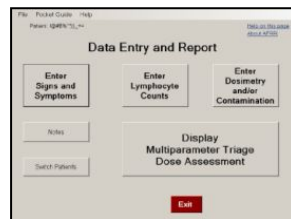
6/16

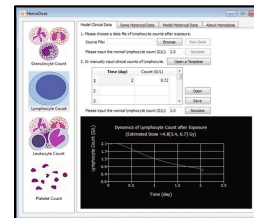
H-Module*

REMM

WinFRAT

HemoDose 2.0

Typ vzorku: krev

Prognostika / Diagnostika	
Biodozimetr	☆☆
Prognostika ARS	☆☆☆
Celotělové vs Parciální	
Orgánová specifita	☆
Technologie	
Doba analýzy	☆☆☆
Kapacita	☆☆☆☆
Použitelnost v terénu	☆☆☆☆☆

Hodiny

Dny

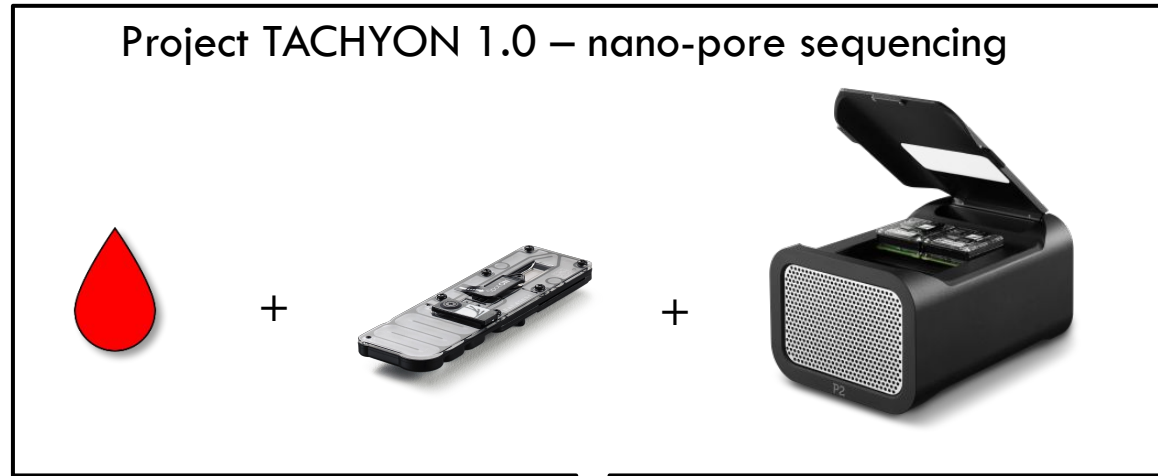
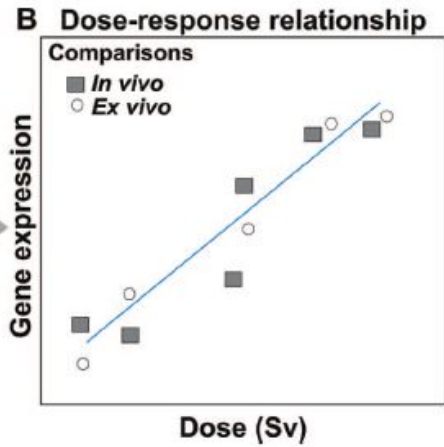
Týdny

GENOMIKA

7/16

Typ vzorku: krev

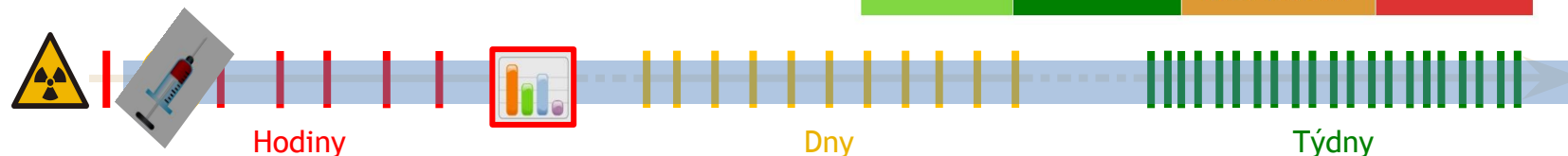
Prognostika / Diagnostika	
Biodozimetr	☆☆
Prognostika ARS	☆☆☆
Celotělové vs Parciální	
Orgánová specifita	☆☆☆
Technologie	
Doba analýzy	☆☆☆☆
Kapacita	☆☆☆
Použitelnost v terénu	☆☆☆☆

> Radiat Res. 2018 Apr;189(4):389-398. doi: 10.1667/RR14958.1. Epub 2018 Jan 26.

Validating Baboon Ex Vivo and In Vivo Radiation-Related Gene Expression with Corresponding Human Data

M Port¹, M Majewski¹, F Herodin², M Valente², M Drouet², F Forcheron², A Tichý³, I Sirak⁴, A Zavrelva⁴, A Malkova⁵, B V Becker¹, D A Veit⁶, S Waldeck⁶, C Badie⁷, G O'Brien⁷, H Christiansen⁸, J Wichmann⁸, M Eder⁹, G Beutel⁹, J Vachellova¹⁰, S Doucha-Senf¹, M Abend¹

Health Effects and Treatment Options			
<0.5 Gy Concerned Public	>0.5 to <2.0 Gy Flu-like Symptoms Monitoring	≥2.0 to 6.0 Gy Severe Injury Medical Care Required GCSF Treatment	≥6.0 Gy Very Severe Injury Usually Fatal

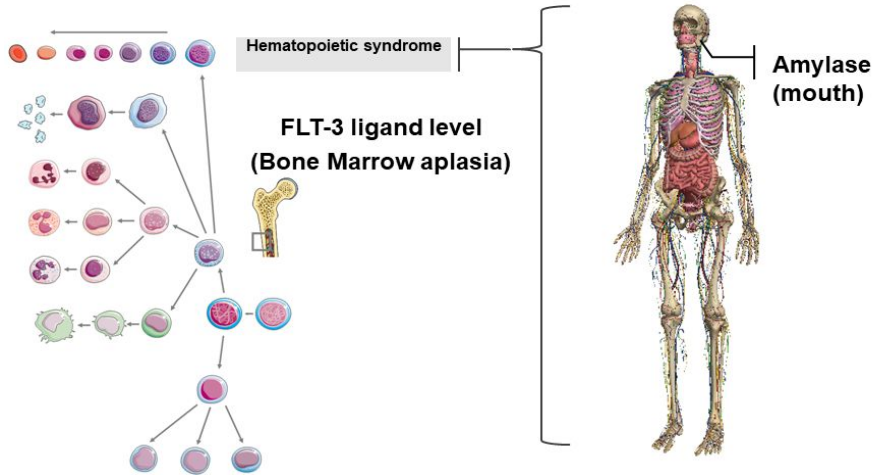

PROTEOMIKA/BIOCHEMIE

8/16

ELI
SA

Abcam SimpleStep
 $t \leq 90 \text{ min}$

Typ vzorku: krev, moč

Prognostika / Diagnostika

Biodozimetr	★ ★
Prognostika ARS	★ ★ ★
Celotělové vs Parciální	★ ★ ★
Orgánová specifita	★ ★ ★

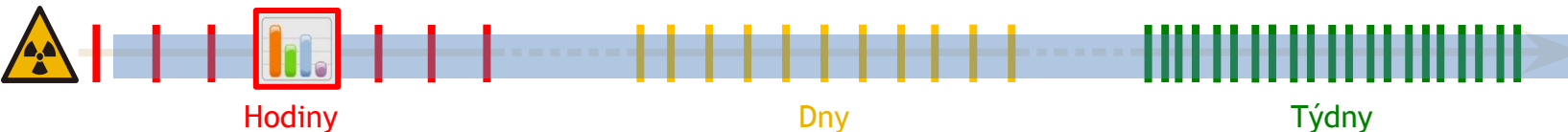
Technologie

Doba analýzy	★ ★ ★ ★
Kapacita	★ ★ ★ ★
Použitelnost v terénu	★ ★ ★

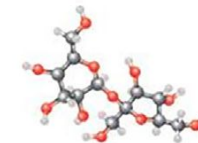
Discovering the Radiation Biomarkers in the Plasma of Total-Body Irradiated Leukemia Patients

Rydlova Gabriela; Vozandychova Vera; Rehulka Pavel; Rehulkova Helena; Sirak Igor; Davidkova Marie; Markova Marketa; Myslivcova-Fucikova Alena; [Tichy Ales](#) ✉

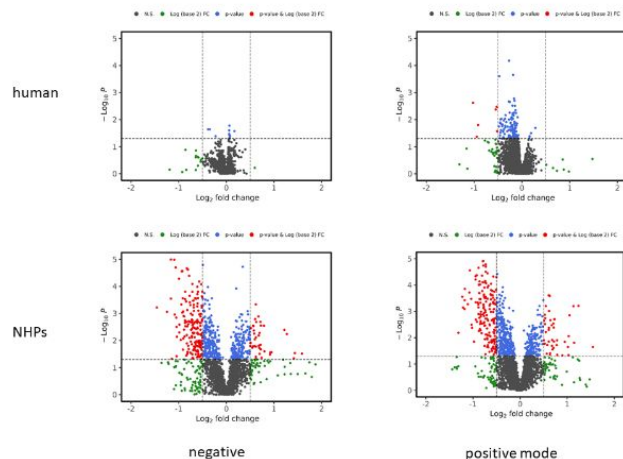
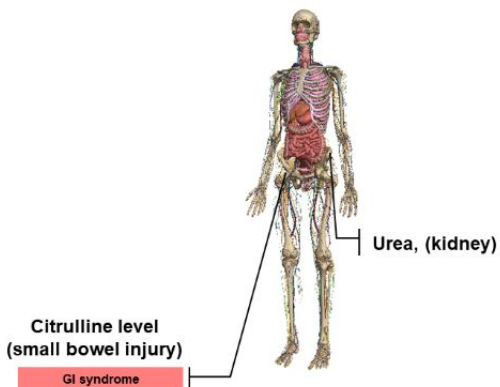
Radiat Res (2024)

METABOLOMIKA

9/16

NMR spektroskopie

UPLC hmotová spektrometrie

Typ vzorku: krev, moč

Prognostika / Diagnostika

Biodozimetr ★★

Prognostika ARS

Celotělové vs Parciální ★

Orgánová specifita ★★★

Technologie

Doba analýzy ★★★★★

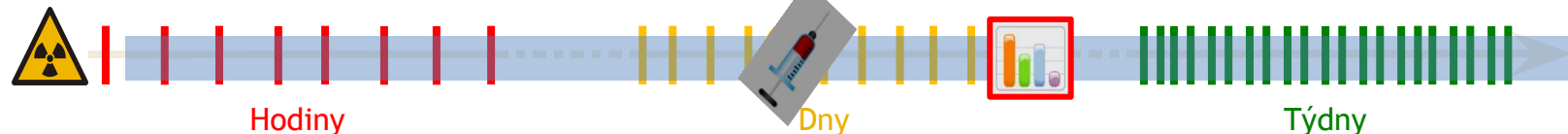
Kapacita ★★★★★

Použitelnost v terénu ★

> Metabolites 2024, Epub ahead

Radiation Signature In Plasma Metabolome Of Total-Body Irradiated Patients And Non-Human Primates

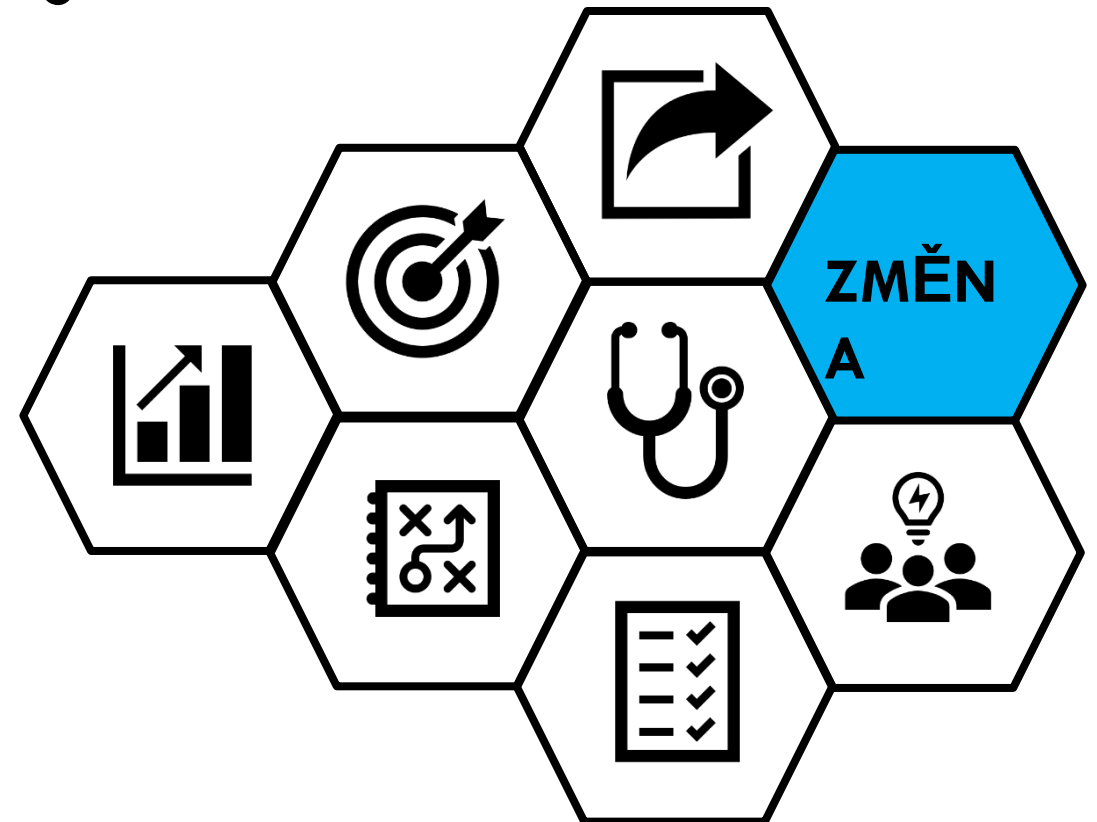
Ales Tichy^{1,2}, Yaoxiang Li³, Gabriela Rydlova¹, Pavel Rehulka⁴, Alana D. Carpenter^{5,6}, Marketa Markova⁷, Marcela Milanova¹, Amrita K. Cheema^{3,8}, Vijay K. Singh^{5,6*}

KONCEPT DÁVKY A ÚČINKU

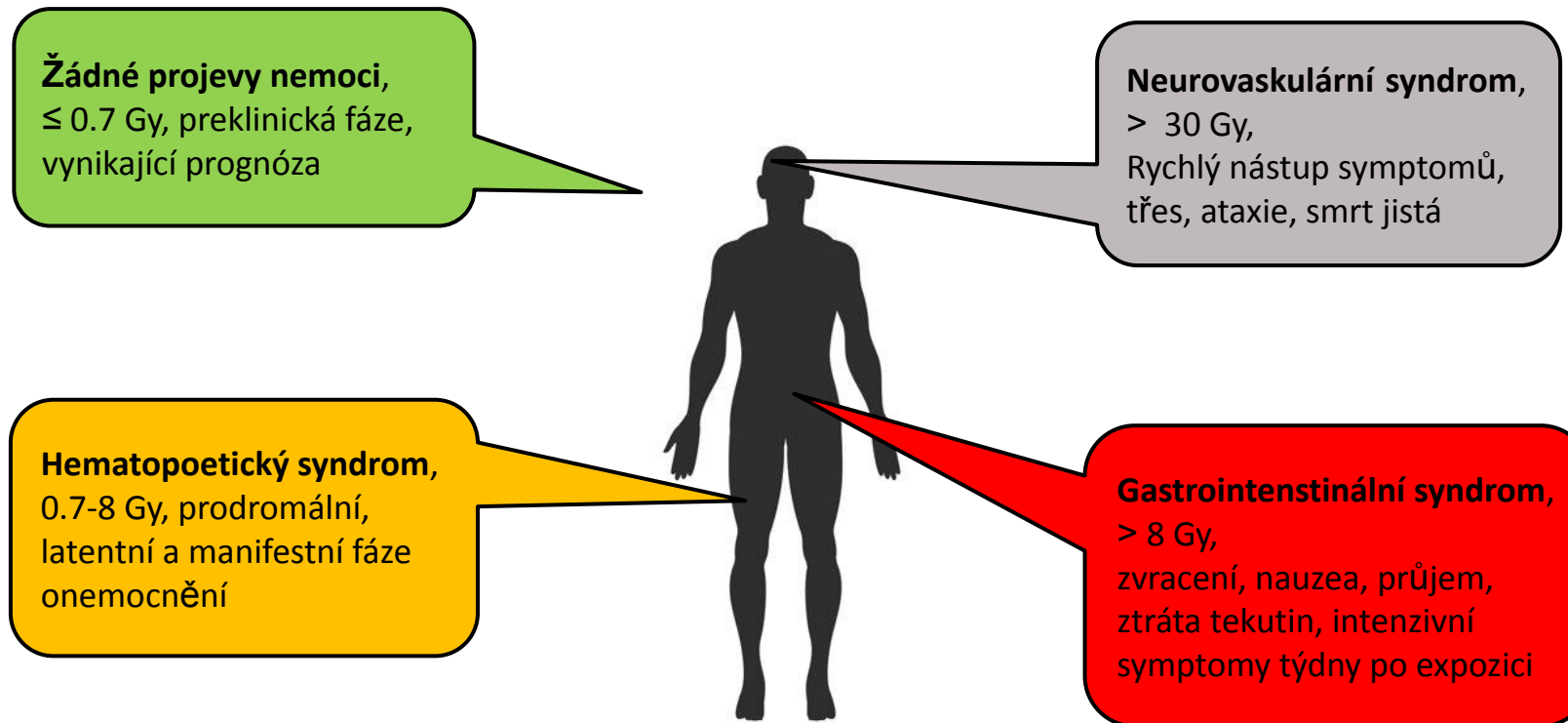
10/16

- Čím přesnější dávka, tím přesnější prognóza?
- Proč dochází ke změně?

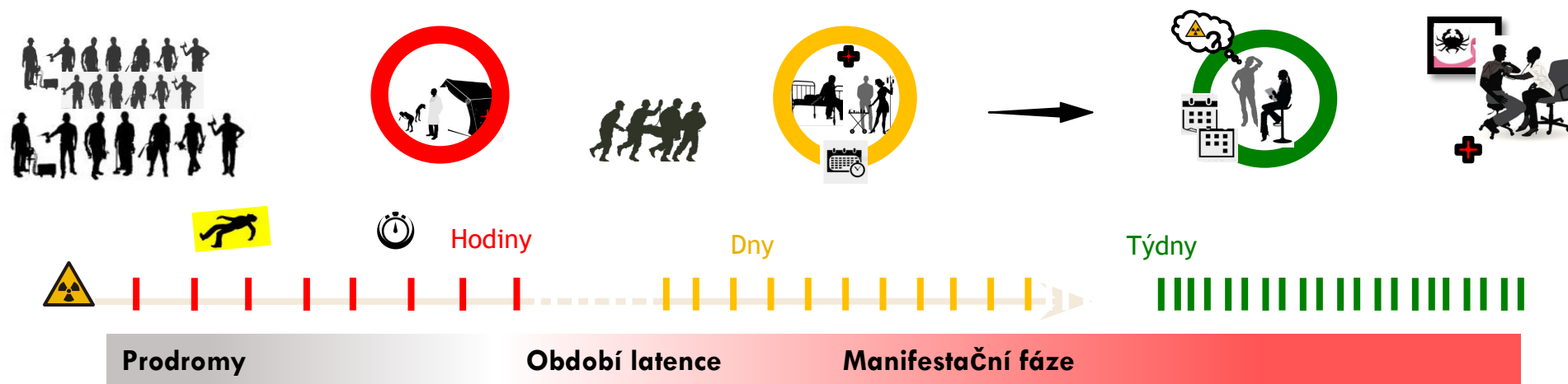
AKUTNÍ RADIAČNÍ SYNDROM

11/16

TRIAGE – třídění velkého počtu pacientů

12/16

□ METREPOL:

MEdical TREatment ProtocOLs for Radiation Accident Victims. (Fliedner *et al.* 2001)

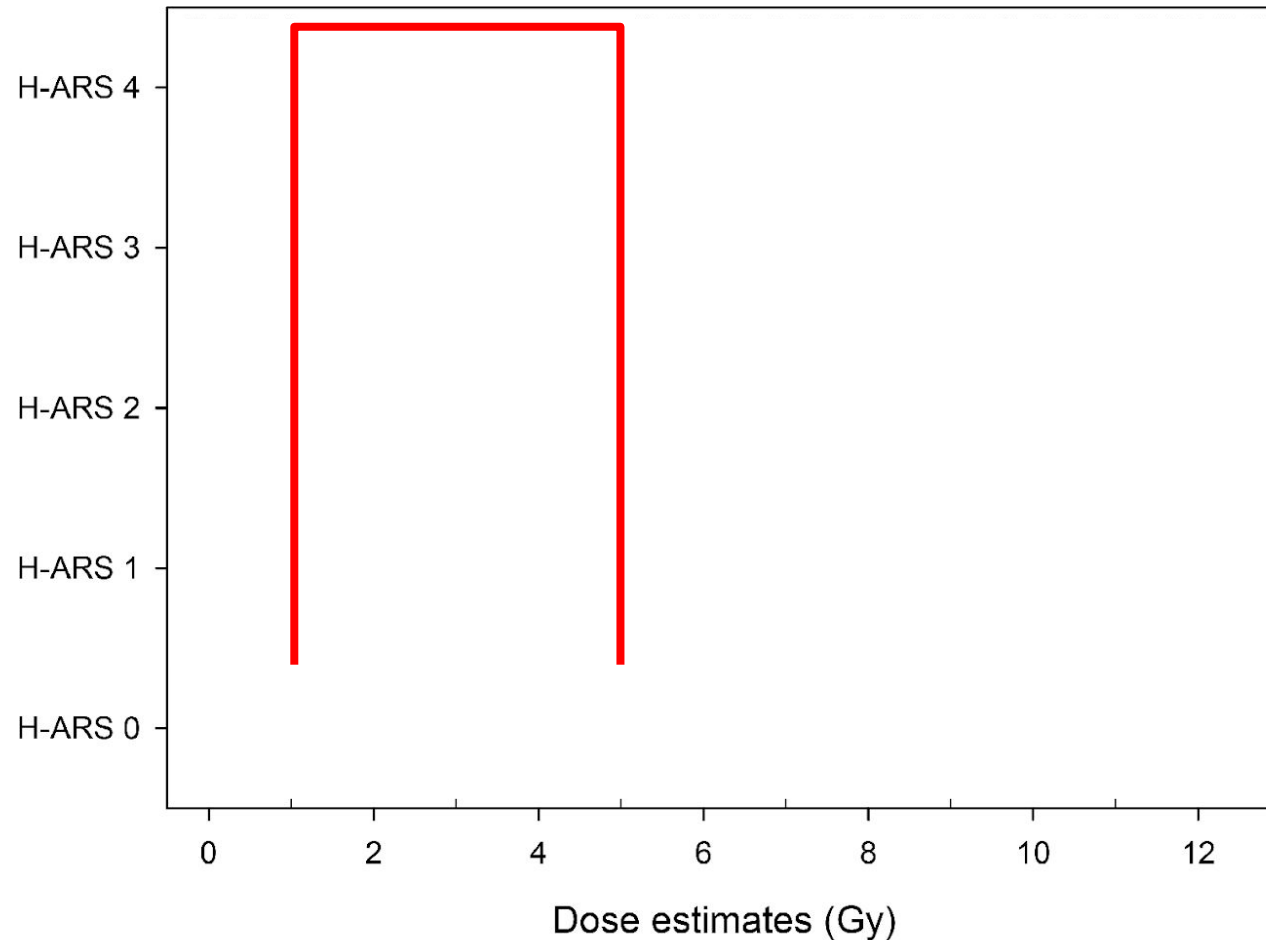
□ RADIAČNÍ KATEGORIE:

podle obtíží hematopoetické formy Akutního Radiačního Syndromu: H0, H1, H2, H3 a H4

VZTAH DÁVKY a ÚČINKU

(REAL DATA)

13/16

SEARCH database

System for
Evaluation and
Archiving of
Radiation accidents based on
Case
Histories

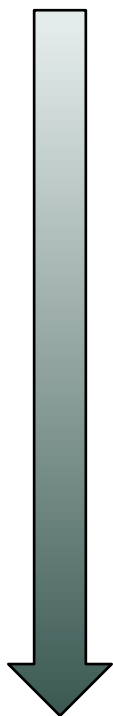
Port et al., 2021

Dávka má pro predikci klinického účinku omezený význam!

PROČ KONCEPT DÁVKY A ÚČINKU NEFUNGUJE?

14/16

DÁVKA (záření)

**ÚČINEK (Akutní Radiační
Syndrom)**

typ záření, dávkový příkon
frakcionované ozáření
Částečné/celkové ozáření těla
homogenní/heterogenní ozáření
vnější/vnitřní kontaminace

radiosenzitivita
závislost na buněčném cyklu
okysličování
atd.

genová exprese
regulace proteinů
klinické příznaky a symptomy

**bioindikátory pro třídění
do radiačních kategorií**

ZÁVĚR

15/16

- Zlatý standard (analýza dicentrických chromosomů)
- Biologická dozimetrie – predikce účinku, ne dávky
- Vysoko-kapacitní metody – technologické pokroky „-omics“
- Nové parametry (exozomy, miRNA, mtDNA, voltametrie, ...)
- Nové technologie (miniaturizace, automatický odečet a evaluace, AI, ...)

ACKNOWLEDGEMENT

16/16

- Prof. Abend, Dr. Ostheim
- *Military Institute for Radiobiology, Munich, GER*
- Prof. Singh
- *Armed Forces Radiation Research Institute, Bethesda, USA*
- Prof. Badie, Dr. O'Brien
- *Health Security Agency, Oxford, UK*
- Dr. Rydlova, Dr. Rehulka, Dr. Pejchal, Dr. Jelicova
- *Department of Radiobiology, Faculty of Military Health Sciences, Hradec Králové, CZE*
- Dr. Sirak, Dr. Grepl
- *Clinic of Oncology and Radiotherapy, University Hospital, Hradec Králové, CZE*
- Prof. Soukup
- *Biomedical Research Centre, University Hospital, Hradec Králové, CZE*
- Dr. Riccobono
- *Institute Radiobiologie of Armed Forces, Brétigny, FRA*
- Dr. Malkova
- *Institute of Hygiene, Faculty of Medicine, Hradec Králové, CZE*
- Dr. Davidkova,
- *Department of Radiation Dosimetry, Czech Academy of Sciences, Prague, CZE*
- Dr. Markova, Dr. Rybar
- *Clinic of Hemato-oncology, University Hospital Na Bulovce, Prague, CZE*

Děkuji Vám za pozornost..

ales.tichy@unob.cz